

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

IT

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9667)

את־יריחה בא־בִּירם בכרו יִפְדֶּה
ובִּשְׁגִיב צִעִירו הַצִּיב דִּלְתוּרָה
כְּדַבֵּר יְהוָה אֲשֶׁר הֵבִיר בְּיַד
יְהוֹשֻׁעַ בְּיָמָיו :

וידער אויף ; אַבער מיט פֿערלוסט
זיינעס ערסטגעבאָרנען זאָהנס אבירם
לעגטע ער דען גרונד , אונד מיט פֿערט
לוסט זיינעס זינגסטען שגוב זעצטע ער
דיא טהאַרע איין , וויא דער עוויגע דורך
יהושע , זאָהן נון , פֿערקינדעטע .

יז (א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הַתְּשִׁבֵי
מִתְּשִׁבֵי גִלְעָד אֶל־אֲחָאב
חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יְהִי הַשָּׁנִים
הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לִפִּי
דְּבָרִי : (ב) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
אֵלָיו לֵאמֹר : (ג) לֵךְ מִזֶּה וּפְנִיתָ
לָךְ קִדְמָה וּנְסַתְרַתְּ בְּנַחַל כְּרִית
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן : (ד) וְהָיָה
מִהַנַּחֵל הַשְּׂתֵהָ וְאֶת־הָעֲרָבִים
צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלְךָ שָׁם : (ה) וַיֵּלֶךְ
וַיַּעַשׂ

יז (א) אליהו , דער השבי , איינער
פֿאָן דענען , דיא זיך אין גלעד
נידערליסען , שפראך צו אחאב : זא
וואָהר דער עוויגע , דער גאָטט ישׂרא'ס
לעבט , דעם איך דיהנע , עס ווירד אין
דיוען יאָהרען וועדער טהווא , נאָך דעגען
פֿאללען , ביס איכס זאָגע ! (ב) דאַר
אויף ערגינג דער בעפֿעהל דעם עוויגען
אַן איהן : (ג) רייזע פֿאָן היר וועג ,
ווענדע דיך געגען אָסטען , אונד האַלטע
דיך ביים באַך כרית פֿערבאָרגען , דער
אין דען ירדן זיך ערגיסט . (ד) אויס
דיועם באַך קאַנגסט דוא טרינקען , אונד
דיא עורבים האַבע איך בעאָרדערט , דיך
דאָועלכסט צו נעהרען . (ה) ער גינג
אלוא

באור

רשי

השומשי צספר שמואל (ח' ז' י' ד) ולא
הבית שומשי . וכן בעפרת חזי העזרי
(שופטים ו' כ' ד) ולא נאמ' החזי עזרי .
וישפותרין בית החלי על שקבל עליו קללות יהושע ארור האיש אשר יקום וזנה וגו'
(יהושע ז' כ' ו) אמרו רבותינו חיאל משל בנימין ויריחו משל יהושפט ומפני מה תלחו
באחאב שתולין את הקלקלה במקלקל (ס' א' במקולל) : באביר' בכורו יסד' . כשיסד'
מת צנו בכורו והלך וקבר כל צניו עד שמת האחרון בהנצת דלתות . וכן הוא
קללתו של יהושע בצבורו ויסדנה וצנעירו יציב דלתיה (סס) :

יז (א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הַתְּשִׁבֵי
מִתְּשִׁבֵי גִלְעָד אֶל־אֲחָאב
חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יְהִי הַשָּׁנִים
הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לִפִּי
דְּבָרִי : (ב) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
אֵלָיו לֵאמֹר : (ג) לֵךְ מִזֶּה וּפְנִיתָ
לָךְ קִדְמָה וּנְסַתְרַתְּ בְּנַחַל כְּרִית
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן : (ד) וְהָיָה
מִהַנַּחֵל הַשְּׂתֵהָ וְאֶת־הָעֲרָבִים
צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלְךָ שָׁם : (ה) וַיֵּלֶךְ
וַיַּעַשׂ

(ג) ונסתרת

אלוא צום באך כרית , אונד לים זיך דא
 נידער , וויא עס איהם דער עוויגע
 בעפֿעהלען האטטע . (ו) דיא עורבים
 כראכטען איהם מארגענס אונד אבענדס
 פלייש אונד כראָד , אונד אויס דע
 באַבע טראַנק ער . (ז) אַבער נאָך
 אייניגער צייט פֿערטראַקנעטע דער
 באַך , ווייל קיין רעגען אים לאַנדע פֿיל .
 (ח) דאָ ערגינג דער בעפֿעהל דעם
 עוויגען אָן איהן : (ט) אויף , געהנאָך
 צרפֿת אין צידון , אונד בלויבע דאָ
 זעלבסט , דען דאָרט גאַב איך איינער
 וויטווע דען אויפֿטראַג , דיך צו ער
 געהרען . (י) ער מאַכטע זיך אויף ,
 אונד רייזטע נאָך צרפֿת , אונד וויא ער
 אָן דאָן שטאַדטטהאַר קאַם , זיהע ! דאָ
 זוכטע עכען איינע וויטווע האַלץ אויף .
 ער ריף איהר צו , אונד שפראַך : האַלע
 מיר דאָך אין איינס געפֿעססע וואַסער
 צום טרינקען ! (יא) אַלס זיאַ נון וועג
 גינג , עס צוהאַלען , ריף ער איהר נאָך :
 כרינגע דאָך אויך איין שטיקלען כראָד
 מיט ! (יב) זיאַ אַבער ערווידערטע :
 זאָ וואָהר דער עוויגע , דיין גאַטט ,
 לעבט , איך האַבע גאָר נישטס געכאַקֿ
 נעם

ויעש בדבר יהוה וילך וישב
 בנחל ברית אשר על פני
 הירדן : (ו) והעורבים מביאים
 לו לחם ובשר בבקר ולחם
 ובשר בערב וטן הנחל ישתה :
 (ז) ויהי מקץ ימים ויבש הנחל
 כי לא היה גשם בארץ :
 (ח) ויהי דבר יהוה אליו לאמר :
 (ט) קום לך צרפחה אשר
 לצידון וישבת שם הנה צויתי
 שם אשה אלמנה לכלכלה :
 (י) ויקם וילך צרפחה ויבא אל
 פתח העיר והנה שם אשה
 אלמנה מקששת עצים ויקרא
 אליה ויאמר קחינא לי מעט
 מים בכליו ואשתה : (יא) ותלך
 לקחת ויקרא אליה ויאמר
 לקחינא לי פתלחם בידך :

(יב) ותאמר חי יהוה אלהיך אם יש לי מעוג כי אם מלא

באור

רשי

(ג) ונסתרת . מפני אחאב ואחזבל :
 (ד) ויבש הנחל . כדי שידע גורד
 הגשמי ויטרח לגלו שהיה קשה בעיני
 הקב"ה שישראל שרויין מתים ברעב :
 (ט) צרפחה . שם העיר : צויתי שם .
 צפוליא שלי שתכלכלך שם אשה אלמנה :
 (י) קחי נא לי מעט מים . הוא לא
 מלא

אלהן כד אימר [הכ"ל] . (ז) העורבים ,
 הנה נתלקו חכמינו ל' [סולין דף ה'] כבאור
 המלה הזאת פה , ולכן הונחה בלי תרגום .
 (ט) צרפחה , לנרפת [טארעפטא]
 אשר בארץ צידון , ושנת סמוך לים בין נור
 ובין צידון , ועד היום הנה נקראה בשם
 [צאהפאן] . (יב) מעוג , כל דבר עוג
 בין
 הי' וכיר באמנה שאמר לו הקב"ה ולמד מאינור עבד אברהם ואומר אותה שתתן לי
 מים לשתות היא האלמנה : (יב) מעוג . כמו עוגה :

כַּף־חֶמֶחַ בַּכֶּדֶר וּמַעַט־שֶׁמֶן
 בַּצִּפְחָת וְהִנְנִי מְקַשְׁשֶׁת יְשָׁנִים
 עֲצִים וּבָאתִי וְעָשִׂיתִיהוּ לִי וּלְבָנִי
 וְאִבְלָנָהּ וּמָחֲנוּ : (יג) וַיֹּאמֶר
 אֵלֶיהָ אֵלֶיהָ וְהִירָאִי בְּאֵי עֲשִׂי
 כְּדַבְּרֶךָ אֲךָ עֲשִׂי־לִי מִשֶּׁם עֵינָהּ
 קִטְנָה בְּרֵאשֶׁתָּהּ וְהוֹצֵאתִי לִי וְלֶךְ
 וּלְבָנֶךָ הָעֲשִׂי בְּאַחֲרָתָהּ : (יד) כִּי
 כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּדֶ
 הַקֶּמֶחַ לֹא תִכְלֶה וּצִפְחַת הַשֶּׁמֶן
 לֹא תִחַסֵּר עַד יוֹם תִּתְּנִיהֶנּוּ
 גִּשְׁם עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה : (טו) וַתִּתְּרֶךָ
 וְהָעִשָׂה כְּדַבַּר אֱלֹהֵיהֶּ וְהָאֵכֶל
 הוּא זֶה הָיָא וּבֵיתָהּ יָמִים : (טז) כֶּדֶר
 הַקֶּמֶחַ לֹא כָלָתָה וּצִפְחַת הַשֶּׁמֶן
 לֹא חָסַר כְּדַבַּר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
 בְּיַד אֱלֹהֵיהֶּ : (יז) וַיְהִי אַחֲרֵ
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶן־הָאִשָּׁה
 בְּעֶלְת הַבַּיִת וַיְהִי חָלִיו חֹזֵק מְאֹד
 עַד

נעם , בלאם איינע האַנדפֿאַלל מעהל
 אים קרוגע , אונד איין וועניג עהל אין
 איינער פֿלאַשע ; דאָהער זוכע איד יעצט
 איין פֿאַר שטוקלען האַלץ אויף , דאָ
 מיט , ווען איד צו הויזע קאַממע , איד
 דוועס פֿיר מיד אונד מיין קינד צו
 בערויטע ; האַכען וויר דים נין אויף
 געצעהרט , דאָן מיססעוויר געוויס
 אומקאַממען . (יג) היראויף זאַנטע
 אליהו . איהר ; זיין אונבעזאָרגט , געה
 נור אונד טהוע , וויא דוא זאַנטעסט ;
 מאַכע אַכער צו ערסט איינען קליינען
 קיכען דאָסאָן פֿיר מיד אונד כרינג איהן
 מיר העראויס , הערנאָך קאַנטסט דוא
 פֿיר דיק אונד דוין קינד עטוואַ צו
 בערויטען . (יד) דען זאָ שפּריכט דער
 עוויגע , דער גאַטט ישראל : דעם
 קרוגע זאַלל נוכט אָן מעהל פֿעהלען ,
 דער פֿלאַשע ניכט אָן עהל , בוס אויף
 דען טאַג , דאָדער עוויגע דעם ערדרייך
 ווידער רעגען שענקען ווירד . (טו) זיא
 נינגון , אונד מאַכטע עס , וויא אליהו
 עשפּראַכען האַטטע , אונד זיא , ער
 אונד איהרע פֿאַמיליע האַטטען אויף
 איינע לאנגע צייט צו צעהרען .
 (טז) דעם קרוגע פֿעהלטע עס ניא אָן
 מעהל , אונד דער פֿלאַשע מאַנגעלטע
 עס ניא אָן עהל , וויא דער עוויגע דורך
 אליהו פֿעהרים .

(יז) ניכט לאַנגע נאַכהער וואַרד דאָן קינד דווער פֿרויא , זיינער ווירטהין ,
 קראַנק , אונד דיא קראַנקהייט וואַר

ר ש י
 מלא כף • תי מלא פיסת ידא • צנפחת • צוטעליי"א זלע"ז (ידוע פלאש) כמו
 שכחור בשחול צפחת המים אשר מראשותיו : ומחננו • משס ולסלן נמות
 ברעב : (יג) עונה קטנה צראשונה • מ"א יש צ"ר (למה צראשונה) צותחמר
 לאס בגד : (יז) חלה בן האשה • כרי שיטרך לזפתה של תחיית המתים
 כדאיתח

זא שטארק , דאס קיין לעכען מעהר
אן איהם צו בעמערקען וואר .
(יח) דא שפראך דיא פרויא צו אליהו :
וואס דהאבען וויר מיט איינאנדער צו
טהיילען , מאן גאטטעס ? וואהרליך ,
דוא קאמסט נור צו מיר , מיינע זינדען
אין עראינרונג צו ברינגען , דאס מיין
קינד דאראיבער שטערבען מוס .
(יט) אליהו זאגטע היראוויף צו איהר :
גיב מיר דיינען זאָהן ; אונד נאכדעם ער
איהן אויס איהרען ארמען גענאטמען ,
טרוג ער איהרן אין דאָן צימטער ,
וועלכעס ער אים הויזע בעוואָהנטע ,
לענטע איהן אויף זיין בעטט ,
(כ) ריף דען עוויגען אן , אונד שפראך :
עוויגער , מיין גאָטט ! אויך איבער דיא
זויסטווע , בייה דער איד מיך אלס
גאָטט פֿערוויילע , וויללסט דוא אַזיין
אונגליק פֿערהענגען , אונד איהרען זאָהן
שטערבען לאַססען . (כא) דאָראויף
שטרעקטע ער זיך דרייא מאהל איבער
דאָן קינד אויס , פֿלעהטע צום עוויגען ,
אונד שפראך : לאַסס דאָך , אַ עוויגער !
מיין גאָטט ! דען לעבענסגייסט דיוועס
קינדעם ווידער אין זיינען קערפער צוריק
קעהרען ! (כב) אונד דער עוויגע ער-
הערטע אליהו'ס ביטטע , דער לעבענס-
גייסט דעם קינדעם קעהרטע ווידער אין
דעססען קערפער צוריק , אונד עס
לעבטע . (כג) אליהו נאָהם נון דאן

עד אשר לא נותרה בו נשמה
(יח) והאמר אל אליהו מה לך
ולך איש האלהים באת אלי
להזכיר את עוני ולהמית את
בני : (יט) ויאמר אליהו הנביא
את בניך ויקחהו מתוקה ויעלהו
אל העליה אשר הוא ישב שם
וישכבהו על מטתו : (כ) ויקרא
אליהו ויאמר יהוה אלהי הנם
על דהאלמנה אשר אני
מתגורר עמה הרעות להמית
את בנה : (כא) ויתמודד על-
הילד שלש פעמים ויקרא אל-
יהוה ויאמר יהוה אלהי תשבנא
נפש הילד הזה על קרבו :
(כב) וישמע יהוה בקול אליהו
והשב נפש הילד על קרבו
ויהי : (כג) ויקח אליהו את-
הילד

באור

בין פרוסה גדולה אוקטנה [רד"ק] . (כא)
ויתמודד , ר"ל שנשמתו אכלו ועשה עמו
מדה לו , בשם עיניו אכל עינו ופיו אכל פיו
וכפיו אל כפיו , וכן בזה הדרך , כמו עשה
אלישע בן השוממית . [מלבי"ג]
(ח) ולא

כדחיתח בשלחי חגדתח דחלק :
(יח) להזכיר את עוני . עד שלא
באת אלי היו סוקלין מעשי וועשה עירי
וכייתי רחוייה לנם משבחת לכחן לא
נחשבת לכלום ואין לדקתי ניכרת וכן
בלוט הוא חומר והנכי לא הוכל להמלט ההרס אלא
אנלו : (כא) ויתמודד לישן מדה נשתחח עליו
(ד) ויהי

הילד וירדהו מן העליה הביתה
ויהנהו לאמו ויאמר אליהו ראי
חי בנגד : (כד) ותאמר האשה
אליהו עתה זה ידעתי כי איש
אלהים אתה ודבר יהוה בפיה
אמה :

יח (א) ויהי ימים רבים וידבר
יהוה היה אל אליהו בשנה
השלישית לאמר לך הראה לי
אחאב ואחנה ממור על פני
האדמה : (ב) וילך אליהו
להראות אל אחאב והרעב
חוק בשמרון : (ג) ויקרא אחאב
אל עבדיו אשר ער הבית
ועבדיו היה ירא את יהוה
מאד : (ד) ויהי בהכרית איובל

קינר , טרוג עם אויס ויינעם ציממער
הינאונטער אין דאז הויז , איבערנאב
עם זיינער מוטטער , אונד זאגטע :
זוהע , דיין זאחן לעבט ! (כד) דא
זאגטע דיא פרויא צו אליהו : אן דיזעם
ערקענגע איד , דאס דוא איין געטטליכער
מאן ביסט , אונד גאטטעס ווארט
וואהרהאפט אין די ינעם מונדע אויס .

יח (א) עם פערפלאס איינע לאנגע
צייט , דא ווארד ענדליך אויס
דריטטען יאהר (דער הונגערסנאטה)
דאז ווארט גאטטעס דעם אליהו , וויא
פאלגט : געה , ציינע דיך דעם אחאב ,
דען איד ווילל דעם ערדחייך ווידער
רענען געבען . (ב) אליהו מאכטע
זיך אויף דען וועג , זיך דעם אחאב צו
צייגען . דוא הונגערסנאטה וואר דא
מאהלס זעהר גראס אין שמרון ,
(ג) דאהער לייס אחאב זיינען שלאס
דוויפטמאן עובדיהו רופען (עובדיהו
וואר איין זעהר גאטטעס פירכטיגער מאן .
(ד) אונד אלס איינסט אויבאל דיא
פראפעטען

מ כ ל ל י ו פ י

יז (א) החשבי , מעיר שמה חושב הי' תחילה ואס' כ' יסב בגלעד , אשר עמדתי לפניו ,
שחני הנזל לעמוד לכניו בתפלה : כ"א לפי דברי , בתרגומו חילתן כד אומר כי לא בא
לפי דברו כי החל אל תחילה לך הראה כי : (ד) העורבוי , עונש ובשרש ערב ב' פי' אחרים
[בשם ר' יונה כי' בשרש ערב האכלים והסוכוי' מענין בני התעורבו' שאמר בו התרגו' רבנ']
מלשון כי קילך ערב ואמר' טימתי העירותי רוחם וברי' קס פי' כוסרים כמו ועורבוי מערבך ,
ונקראו כן לפי שדרכס לערב זל' בסמורתם , וי"מ ע"ש מקומם והנכון שהם עורבוי' ממש וכוז
העיר ה' את אליהו שלא יהי' אכזרי כ"כ על ישראל כי העירבוי' שהם אכזרי' על בנייהם יכלכלוה
והוא לא יסמול על ישראל : [(ז) כי לא הי' , בא מלרע שלא כמנהג : (זב) שנים עמים ,
יבא המספר ע"ד גזומא ליקח המעטי' שבמספר : (יד) לא הכלה , נקמן , ומשפטו בסגול
כנעליה ה' וענינו לשון כליון וסדרון : (טו) לא חסר פועל ענה בפלס כי לא חמץ ,
ובשרש אוה כתב כי חסר טפל על השמן לא על הכפפת : (יז) בעלה , אדונת : (יח)
לא נותרה בו כשמה , לא היתה לו כשימה ונחשבטלה תכ עתו ובפי' והנכון שמת מיתה גמורה
(כ) מתגורר , ענין דירה כמו עם לבן גרתי והוא מוכיח התפעל : (כא) על קרבו ,
לקרבו : ויתמודד , ענין מדה כלומר נשתטח עליו :